

ارزشیابی شایستگی بافت گلیم ساده

شرح کار:

اجرای مراحل سربندی، ساده بافی، شیرازه پیچی، پودگذاری به روش‌های سراسری، چاکدار، چله مشترک، تک قلاب، جفت قلاب و پود معلق براساس نقشه، پایین‌کشی و جداسازی گلیم از دار.

استاندارد عملکرد:

پودگذاری به روش‌های متفاوت (سراسری، چاکدار، چله مشترک، تک قلاب، جفت قلاب و پود معلق) و ایجاد نقش در گلیم براساس نقشه و جداسازی از گلیم بافته شده از دار بافندگی

شاخص‌ها:

- سربندی ابتدای دار
- نقشه خوانی و پودگذاری مطابق نقشه
- دفه زنی و شیرازه پیچی
- برش چله‌ها و جداسازی گلیم

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط: زمان: ۱۴۰ دقیقه مکان: کارگاه بافت گلیم

ابزار و تجهیزات:

دار ۱۵۰ × ۱۰۰ گلیم بافی، نقشه گلیم، دفه (دفتین)، سیخ پودکشی، خامه رنگی و پود مناسب، قیچی، آچار دار

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	سربندی	۱	
۲	نقشه خوانی و پود گذاری	۲	
۳	دفعه زنی و شیرازه پیچی	۲	
۴	برش چله ها و جداسازی گلیم از دار	۲	
شایستگی های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: - مدیریت زمان - مدیریت مواد و تجهیزات		۲	
میانگین نمرات			✱

✱ حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، «۲» است.

فصل ۳

گلیم سوزنی

۳ واحد یادگیری

شایستگی بافت گلیم سوزنی

مقدمه

آیا تاکنون گلیم سوزنی دیده‌اید؟ فکر می‌کنید چرا به این نوع گلیم سوزنی می‌گویند؟ تصویر ۳-۱ را مشاهده کنید. این تصویر یک گلیم سوزنی است. اکنون سعی کنید از روی تصویر شيوه بافت آن را حدس بزنید. فکر می‌کنید نقوش روی این گلیم چگونه بافته شده‌اند؟

بخشی از یک گلیم سوزنی تصویر ۳-۱ ▲

استاندارد عملکرد: ایجاد نقش بر گلیم با استفاده از پودگذاری ساده و پیچی و نقش دوزی با استفاده از سوزن و جداسازی از دار بافندگی

بافت گلیم سوزنی

۴- بافت قایقی: ابتدا حلقه نخ دو لا شده را با اولین چله سمت راست درگیر می کنند (برای زیباتر شدن کار معمولاً رنگ نخ بافت قایقی را متفاوت از رنگ پود سراسری انتخاب می کنند). سپس پود را از روی دومین چله از سمت راست (برای راست دست ها) عبور می دهند و دور آن حلقه می کنند، از میان دو چله اول و دوم و زیر پود به سمت جلوی دار خارج می کند. در این صورت از پشت بافت حلقه و از جلو یک خط اریب دیده می شود.

۵- پس از بافت هر رج (به شیوه گام ۴) یک ردیف پود سراسری از لابه لای چله ها، یک در میان عبور می دهند و دفتین می زنند. ۶- درست به شیوه «گام ۴» و این بار از جهت مخالف همان کار را با پود و چله ها انجام می دهند. (یک رفت و برگشت پود در بافت قایقی شکل جناقی ایجاد می کند).

۷- به شیوه گام ۵ پود سراسری و دفته زنی انجام می شود. ۸- پس از بافت قایق، دوباره به اندازه ساده بافی اولیه چند ردیف ساده بافی (گلیمک) انجام می شود.

بافت گلیم سوزنی مراحل مختلفی دارد. پس از کنترل دار و چله کشی و تنظیم کشش چله ها و قرار دادن هاف و مهار به ترتیب برای بافت سوزنی مراحل زیر انجام می شود.

مرحله ۱: سربندی (قایقی)

همان طور که در فصل گذشته آموخته اید برای شروع بافت گلیم ابتدا سربندی آن بافته می شود. سربندی ها انواع مختلفی دارند. در این فصل نوع دیگری از آنها به نام سربندی «قایقی» را فرا خواهید گرفت. باید توجه داشت که این نوع سربندی هم شامل سه قسمت «زنجیره»، «گلیمک» و «قایق» است. بافت سربندی در چند گام به ترتیب زیر انجام می شود:

۱- پودها را به رنگ های مورد نظر انتخاب و به صورت کلاف کوچک آماده می کنند.

۲- زنجیره بافی: ردیف اول این نوع سربندی مانند گلیم ساده با زنجیره بافی آغاز می شود.

۳- بافت گلیمک: بعد از زنجیره، چند ردیف پودگذاری سراسری با پودهای رنگی انجام می شود.

چنانچه در میان بافت، پود رنگی تمام شود دوباره پود رنگی جدید، مانند شروع کار دور چله اخیر حلقه و درگیر می شود و بافت ادامه یابد. اضافه نخ قبلی نیز از لا به لای چله ها یکی در میان عبور می دهند و پنهان می کنند.

توجه

سربندی های بافت قایقی، بسته به مناطق گلیم بافی، متفاوت است تصویر ۴-۲ مراحل بافت قایقی (یا زنجیره قایقی) در فصل قبل آمده است.

میزان بافت قایقی در سربندی به سلیقه بافنده وابسته است. گاهی چند ردیف ساده بافی و دو ردیف قایقی بافته می شود و تکرار می گردد. گاه پس از چند ردیف ساده بافی چند ردیف قایقی در رنگ های مختلف بافته می شود. تنوع

در هنگام تمام شدن پود رنگی در میانه بافت، پود رنگی جدید روی کدام چله درگیر می شود؟ چرا؟

نمونه سربندی قایقی تصویر ۲-۳ ▲

دارند. در زمینه های چند رنگ پودها را به فواصل معین با رنگ متفاوت انتخاب می کنند. به همین دلیل زمینه آن به شکل راه راه افقی نمایان می شود. در گلیم هایی که زمینه یک رنگ دارند نقش اندازی سوزنی می تواند در دو بخش حاشیه و متن انجام شود. اما در گلیم هایی که زمینه راه راه رنگی دارند معمولاً نقش ها در راه های رنگی دوخته می شود.

مرحله ۲: بافت گلیم سوزنی

پس از پایان سربندی، بافت بدنه اصلی گلیم برای سوزنی آغاز می شود. باید دانست که بدنه اصلی گلیم را به روش گلیم ساده می بافند. ضمناً غیر از گلیم عبوری یا پود معلق از انواع گلیم ساده نیز می توان به عنوان زمینه گلیم سوزنی استفاده نمود. گلیم های سوزنی زمینه یک رنگ یا چند رنگ

بخشی از یک گلیم سوزنی ظریف تصویر ۳-۳ ▲

انواع سوزن و انگشتانه تصویر ۳-۴ ▲

سفید برای قسمت های تیره کار از روی طرح، نقش ها را با دست بر روی زمینه گلیم منتقل می کنند.
۳- پس از پایان انتقال طرح بر زمینه گلیم بافته شده، نقش ها در جاهای مختلف (از نظر کامل بودن و صحیح بودن انتقال)، کنترل می شوند (تصویر ۳-۵).

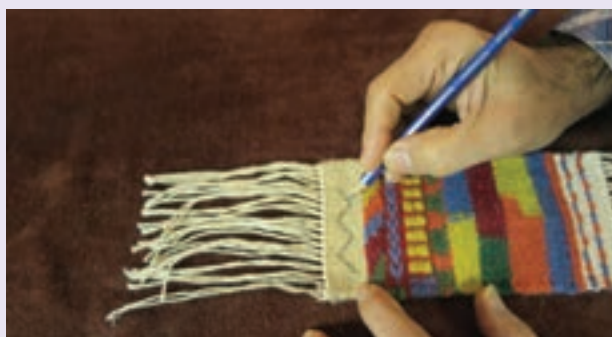
پس از بافت بدنه گلیم و پایین کشی از دار با استفاده از سوزن بر آن نقش اندازی می کنند (می دوزند) این مرحله در چند گام انجام می شود:
۱- ابتدا طرح انتخابی را روی کاغذ شطرنجی می کشند.
۲- با مداد سیاه (برای زمینه های کرم و روشن) و مداد رنگی

مرحله اول

مرحله دوم

مرحله سوم

مرحله چهارم

۴- چند سوزن را که با پود در رنگ مورد نیاز نخ شده است، آماده می کنند.

نخ کردن سوزن با پود رنگی تصویر ۳-۶ ▲

۵- خطوط اصلی نقش ها دوخته می شوند. برای دوخت خط های نقش که به سمت بالا یا پایین حرکت می کنند، دوخت به شکل پیچ به دور دو چله انجام می شود. پیچ ها هنگام حرکت، اریب، چله به چله و به صورت پلکانی دوخته می شوند. (تصویر ۳-۷)

مرحله اول

مرحله دوم

مرحله سوم

مرحله چهارم

مرحله پنجم

مرحله ششم

مرحله هفتم

مرحله هشتم

▲ تصویر ۳-۷ ادامه دخت نقش با سوزن بر زمینه گلیم

ایمنی و بهداشت

سوزن‌های نخ شده را در کلاف نخ‌ها و در سبد قرار می‌دهند. رها کردن سوزن با نخ یا بدون آن بر روی میز یا هر جای دیگر، باعث اختلال در کار و گاهی آسیب‌دیدگی می‌شود.

راست دست‌ها و چپ دست‌ها هر دو). راست دست‌ها از سمت چپ کار را آغاز می‌کنند به این شکل که گره پود را پشت کار قرار می‌دهند و سوزن از پشت به سمت جلو از میان دو چله خارج می‌شود.

۶- داخل نقش‌ها با دخت رنگی پر می‌شوند. پس از پایان دخت خطوط اطراف نقش‌ها، داخل آنها به روش قایقی رج به رج پر می‌شود. برای این کار یک ردیف دخت را با دست راست و ردیف دیگر را با دست چپ انجام می‌دهند. (برای

▲ تصویر ۳-۸ بخشی از یک گلیم سوزنی که داخل نقوش با نخ‌های پشمی رنگی پر شده است

توجه

- انتخاب رنگ پودها برای نقش‌اندازی سوزنی، بر اساس اصول زیبایی‌شناسی و مبانی رنگ و اصالت رنگ بندی منطقه‌ای، انجام می‌شود.
- پود استفاده شده برای نقش‌اندازی سوزنی بهتر است دو لا تاب باشد تا استحکام بیشتری در کار داشته باشد.
- پودهای رنگی مورد نیاز به طول حدود ۲ متر بریده می‌شود و پس از عبور از سوراخ سوزن دو سر آن به یکدیگر گره می‌خورند.

بحث گروهی

اگر نخ شیرازه که برای دو رنگ استفاده می‌شود نازک باشد و بخواهیم آنها را به صورت دو لا استفاده کنیم؛ به نظر شما چگونه باید این دو رنگ پود دولا را با چله‌های شیرازه درگیر نمود؟

توجه

- برای دوخت نقوش مجاور هم رنگ، می‌توان پود را از پشت کار از یک نقش به نقش دیگر به شکل عبوری گذرانید.
- انتهای پودهای رنگی را پس از دوخت قایقی و تمام شدن نقشه در پشت کار، رها می‌کنند و گره می‌زنند.
- اگر جهت دوختن رج‌ها از یک سمت انجام شود دیگر فرم جناغی ایجاد نمی‌شود. اما اگر رفت و برگشت از دو جهت باشد، فرم جناغی شکل می‌گیرد.

نقش‌های رنگارنگ و متنوع در بخشی از یک گلیم سوزنی تصویر ۹-۳ ▲